

IV 61
Kapsel

FLYKTINGARNA.

HISTORISK-DRAMATISKA BILDER FRÅN „STORA OFREDEN“
I 4 TABLÅER MED SÅNG OCH DANS.

PERSONER:

Anders Skrifvars, bonde i Vexala by av Munsala socken.
Brita Lis', hans hustru.
Lill-Janne, deras son.
Petter Oil'Antas, rotehjon, f. d. soldat.
Ann'Maj, hans hustru.
Dräng-Jonas.
Pigan Ann'Lovis'.
Alexej, rysk soldat.
Finn-Jukka, bonde.
Erkki, hans son.
Kapten Långström vid Kung Karls fotdragoner.
Luukkoinen }
Punanen } hans soldater.
Ers }
Svedi Johannes, bondgosse.
Stina Kajs', bondflicka.
Pastorn.
Bondfolk av båda könen.
Skytt, en hund.

Första och sista tablån försiggå på Skrifvars hemman i Munsala; andra och tredje tablån på Sandö holme i Vexala skär-gård. Tiden under och några år efter Stora ofreden.

FÖRSTA TABLÅN.

På Skrifvars hemman.

Scenen föreställer en gårdsplan vid havsstranden med Bott-niska viken i fonden. Till höger en s. k. uthusboda med ett litet fönster och en dörr.

1 SCENEN.

Anders Skrifvars, Brita Lis', Lill-Janne, Dräng-Jonas och pigan Ann'Lovis', alla i resdräkt med knyten och bylten i händerna.

Anders Skrifvars (*gör i ordning en båt vid stranden*). Raska nu på, käringar och barn! Fienden är över oss i rykande rappet, ifall vi inte hinna undan. Mötesplatsen för de av Munsalborna, som ämna fly över till Sverige, är Furuskärshällarna. Komma vi blott en gång dit, så har ryssen svårt att finna våra spår. Huvudsaken är att vi allihop hinna undan i god tid och följas åt i ett sällskap över Kvarken, så att ingen blir efter och fienden får tag i någon båt eller någon som lotsar dem efter oss.

Lill-Janne (*bekymrad, klappar hunden*). Vi ska full ha hunden med oss, far? Huru sku' vi annars reda oss i Sverget utan Skytt?

Anders Skrifvars (*klappar gossen på huvudet*). Nu vet du, att vi ska ha hunden med oss, pojken min. Men e' nu allihop färdiga: mor, Janne, Dräng-Jonas och Ann'Lovis'? Stigen i nu, så skjuter jag ut båten och hoppar själv i till sist. (*Alla stiga i båten, utom Skrifvars.*)

Brita Lis' (*slår ihop händerna*). Välsigna mej! Nu kommer jag ihåg. Anna Britt å' Lill-Maj sova ännu i bodan, och ingen har kommit ihåg att väcka dem.

Ann'Lovis'. Jag tänkte nog väcka dem, innan vi foro till stranden, men husbond' sa', att jag sku' ännu låta dem sova lite' grand'.

Brita Lis'. Hur kunde du göra de', Anders? Vi måste ju för allt i världen ha dem med oss. De e' ju din köttsliga broders fader- och moderlösa barn. Vänta nu en handvändning, så ska

ja' hoppa i land å' väcka dem. Eller gå du, Ann'Lovis', som har lättare än jag att komma ur båten.

Anders Skrifvars. Ni sku' bara frest' understå er! Di' har nog så bra, som di har; å' tror ni att ryssen ska göra dem något galet? (*Hänfullt*). För resten så skyddar ju Gud Fader dem, brukar du ju påstå, käringen min.

Brita Lis' (*med övertygelse*). De' gör han, Anders, de' gör han, å' de' ska du nu snart få se. Jag måste i land (*hoppar ur båten*). Jag kan inte lämna de stackars oskyldiga barnen i fiendens händer.

Anders Skrifvars (*viskar henne i örat*). Men förstår du inte, din vetvilling, en så simpel sak? Om vi lämna de där kåttarna här å' ryssen gör av med dem, så får ju Lill-Janne ärva bägge Skrifvars numrorna, hela hemmanet, förstår du! De' vill säga något, det!

Brita Lis'. Nej, för Guds fem sår och dyra pina! Aldrig ska varken Janne eller jag ha den synden och blodskulden på vårt samvete (*vill gå till bodan*).

Anders Skrifvars (*tar opp sin kniv*). Huru långt, tror du, att du tål kallt stål? Laga dej gessvint i båten, eller det kan bli en verklig blodskuld av (*skuffar henne i båten*)!

Dräng-Jonas. Kom ihåg, husbond', att överheten har långa armar, och en tocken där sak straffar lagen strängt.

Ann'Lovis' (*gråtande*). Å' samvetet sedan, husbond', Guds röst i mänskan. Kom ihåg det, husbond'!

Anders Skrifvars (*skjuter ut båten*). Samvetet struntar jag i, prästprat och käringpjallror!

Brita Lis' (*gråtande*). Anders, käraste Anders, vänd om, i Guds namn, vänd om!

Lill-Janne (*gråtande*). Pappa, pappa, vänd om, vänd om!

Anders Skrifvars (*tar till styråran*). Vill du tiga, pojkvalp! Å' du Jonas, håll käftamentet! Kvinnfolke' får lov att strax stoppa till tårpåsarerna sina, tills de bättre behöva dem. Annars så är Anders Skrifvars karl till att täppa munnen till på er allihop, om de' sen ska vara med kniv eller kulor och krut. Å' satan i min själ, ska inte han eller hon, som hädanefter knyser ett ord till om den här historien, få sej en tocken minnesbeta, att di' kommer ihåg'en till domedagskväll. Ro på nu, Jonas och Ann' Lovis' så f-n tar!

Dräng-Jonas (*tar suckande till drarna*). De' gör han nog, husbond', de' gör han nog efter tockna här fundament. Men den synden må komma över er själv, husbond'. Jag tvär mina händer som Pilatus. (*Skrifvars höter åt honom med knytnäven. Under kvinnornas och gossens halvkvåda gråt försvinner båten småningom.*)

PAUS.

2 SCENEN.

Petter Oll'Antas och Ann'Maj komma instultande.

Petter (*skådar omkring sig*). Här är fasligt tomt och ödsligt, Ann'Maj, alldeles som paradiset efter syndafallet. Nu ha vi bultat på alla fönster och dörrar från Oll'Antas till Skrifvars, men varenda en är låst och tillbommad. Nog ha väl dåm fari allihop över till Sverige och lämnat oss två stackars gamla rotehjon kvar för att inte ha besvär på resan. (*Sätter sig på en sten och tänder sin pipsugga.*) Håhå jaja! Vad den här världen ändå är tröttsam! Förliten eder inte på mänskor, säger psalmisten, konung David, den gudsmannen!

Ann'Maj. Kära Petter, vänta litet så ska' ja frest' bulta på boddörren. Jag tycker den ser ut att vara bara igenläst och inte tillbommad. Håhå! E' någon hemma här i gården?

3 SCENEN.

De förra. Ann'Britt och Lill'Maj komma ut i nattdrägt ur bodan.

Ann'Britt (*svarar ur bodan*). Nog äro vi här, jag och syster min, Lill'Maj. Vi komma strax, bara vi lite' få kläda på oss. (*Flickorna komma ut, Lill'Maj gäspande och skrattande.*)

Lill'Maj. Goddag, goddag på er! Vart i all världen ha farbror, faster och Lill-Janne tagit vägen?

Ann'Britt (*grubblande*). Kanske ha de farit till Sverige, som jag hörde Dräng-Jonas yrka på åt Ann'Lovis'. Men jag trodde inte, att de sku' ha så skräckeligt brått, så att de inte hade tid att ta oss med sig på resan.

Ann'Maj (*viskande till Petter*). Petter, inte ett ord åt barnstackrarna om deras egnas falskhet! Vi ska låta dem tro så länge som möjligt gott om mänskorna.

Petter (*ser suckande på barnen*). Du har rätt, Ann'Maj! Stackars barn! Jag ska' nog tuga med saken.

Ann'Maj. Men här gäller rappa tankar! Kära barn! Då mänskan råkar i stor nöd och olycka, så är det som man skulle mistat sitt förstånd och glömmet bort sig själv, vad sedan andra. Men det finnes en som är full av nåd och barmhärtighet och aldrig glömmet bort sina fattiga barn. Vem är det?

Ann'Britt (*trohjärtat*). Det är Gud!

Lill'Maj (*förnumstigt*). Men det där står ju i katkesen!

Ann'Maj. Ja, men det står inte i alla mänskors hjärtan. Till Gud står nu all vår lit och tillflykt. Med Guds hjälp ska vi fyra stackare hålla ihop, och han, som är stark i de svaga, han skall inte överge oss i nöden. —

Men nu ska vi så fort som möjligt laga oss undan fienden till Sandön. Där äro vi inte i vägen för ryssen, och där fanns en gammal fiskarstuga, då jag som barn många gånger följde med mina föräldrar ut på fiske. Se så, flickor, laga ni nu fort ihop edra småsaker så länge som gubben Petter och jag titta efter om Skrifvarsfolket lämnat kvar något, som vi kunna behöva bättre än fienden. Halva arvet och hemmanet hör ju dessutom er till.

Ann'Britt. Jo! — Jag hörde också en gång, att farbror inte tyckte om, då faster erinrade honom om den saken.

Ann'Maj. Tyst, tyst! Vi ska inte tala illa om vår nästa. Men det ljusnar redan, och i rödaste rippet kan vi ha ryssen över oss. Om det sku' förhålla sig så, som ryktet påstår, att de våra blivit slagna i Storkyro och äro i full flykt hitåt med fienden i hack och häl efter sig, så få vi allt lov att skynda oss. (*Man hör krigsmusik i fjärran.*) Vad sa' jag! Där hörs ryssmusiken redan!

Petter. Då den lede blåser på pipan sin, är han inte själv långt borta, brukar dåm säga. (*Pekar uppåt fonden, som upplyses av ett rött sken.*) Herre Jess! Jag tror rentav att kyrkan brinner. (*Alla stå en stund liksom förstenade av skräck.*)

Ann'Maj (*snyftande*). Ack ja! De'e Munsala kyrka som brinner. Tänk på, att jag aldrig mer får höra ett Guds ord inom de väggar, som jag aldrig trodde kunna brytas ned, då jag gick

i skriftskolan. Hur många innerliga böner ha inte där sänts upp till Gud och hur många fromma psalmer ha inte sjungits därinne. Men här är inte lång tid kvar att sörja och klaga. I Guds namn skynda vi nu till Sandön. (*De fly undan, medan krigsmusiken höres allt närmare och starkare.*)

RIDÅN FALLER.

ANDRA TABLÅN.

På Sandön.

Det inre av en bofällig fiskarstuga.

1 SCENEN.

Ann'Maj, Ann'Britt, Lill'Maj.

Lill'Maj (*mumsande på en brödkant och stekande strömming på spiselhällen*). Nu är nästan hela brödförrådet slut och sista brödbetan biter jag på. Gud ske lov, att vi åtminstone ha fisk kvar till mats. Men nog var det bra svårt, innan man lärde sig att leva på bara fisk.

Ann'Maj (*sitter på sängkanten och sticker på en strumpa*). Tackom Gud, barn, för att vi ha fått sitta här i fred och allsköns rolighet på Sandön och varken behöft frysa eller svälta, som så många tusen andra fått göra under det här förfäseliga kriget.

Ann'Britt (*sittande vid fönstret*). Kanske vi få igen lite mjöl, bara vi väntar. Tänk, den där Petter gubben, vad han ändå är obart beskedlig. Han har ju varit alldeles som en far för oss och försöker skaffa oss alla våra behov. Jag skall stiga på mina skidor, sade han bittida i morgse, och så ska' jag försöka smyga mig fram till någon av sjöbyarna Monäs eller Kantlax. Kanske där inte finnas några fiender, och jag tror det inte heller, för då sku' vi väl ha sett röken stiga upp från det hållet eller märkt något annat tecken på mänskors därvaro. Men allt är så ödsligt som efter Jerusalems jämmerliga förstöring.

Lill'Maj (*förskräckt*). Det där måste ha hänt redan bittida, medan jag låg i min sötaste sömn på morgonkvisten. Men hur kunde moster tillåta den där snälla gubben fara ut ensam på så farliga stigar? Tänk, om han skulle ha råkat ut för någon ryss! Det är ju alldeles förfärligt i dessa tider.

Ann'Maj (*bekymrad*). Aj, hjärtandes, barn, så du skrämmer mej. Men (*suckar*), ja' säger som Petter gubben sa' åt mej, då jag bad honom stanna hemma och inte utsätta sej för någon fara och olycka. „Gud har ju, sa' han, hela tiden varit vårt stöd och råd och han förmår mer än en gammal, skröplig gubbstackare. För resten, sa' han, ska' du inte glömma bort, mor, att jag har varit en krigsman och fäktat med i den stora bataljen vid Lund under Kung Karl den elfte. Nu drar jag till bys, och Gud välsigne dig och barnen. Vill Gud, så kommer jag hem mot kvällsidan och har åtminstone med mig hem litet havra. Oll'Antas husbond' brukar ha sin hästhavra i en grop under stallgolvet, å' den har säkert inte ryssen hittat på. — Jo — så sa' han. — Men ändå känner jag mig, det måste jag dock tillstå, just nu så ängslig till mods.

Ann'Britt (*tröstande*). Moster ska' inte säja annorledes nu än mot förr. Ni har ju alltid lärt oss att lita på Gud och hans nådiga beskydd och hjälp.

Ann'Maj. Du har rätt, barn! Jag har förglömt mej, och jag hoppas, att Gud ska' bättre lära oss att lita ensamt på honom. Men tycker ni som jag, flickor, så sku' vi kunna sjunga en psalmvers, så går tiden snabbare och hjärtat blir lättare.

Lill'Maj (*klappar i händerna*). Ja, ja. — Vi ska sjunga Petter gubbens egen älsklingspsalm!

Sång N:o 1.

2 SCENEN.

De förre. Petter, Alexej.

Det bultar på dörren. Alla tystna förskräckta. Efter en paus öppnar Lill'Maj dörren.

Lill'Maj (*ryggat förskräckt tillbaka*). Järtandes! En ryss! Hu då!

Petter (*stapplar in, stödd av Alexej, som stannar vid dörren. Petter talar i avbrutna satser*). Var inte rädd mor! Lugnen er, kära flickor! Det är en bra pojke, så ryss han är. Utan honom sku' jag aldrig ha sluppit hem till er. Hjälp mig fram till sängen, mor! Jag fruktar, att det står bra illa till med mej, och krafterna hålla på att svika.

Ann'Maj (*förskräckt, leder honom till sängen*). Gud i himlen! Du orkar ju knappast stå på benen. Hur i Herrans namn är det fatt?

Petter (*stönande*). Gud hjälpe oss så visst! Kanske är det dock inte så allvarsamt. Lugna dig, Ann'Maj, och skräm inte barnen!

Lill'Maj (*ivrigt*). Käraste far, berätta vad som hänt dej på vägen. Vi ha alla varit så oroliga för dej och din färd så. —

Petter. Jag kom allt fram till Vexala by, där ryssen har bränt opp alltihop, som brännas kunde. På Skrifvars fanns intet annat kvar än kol och askhopar. Men ingen levande själ syntes till. På Oll'Antas var allt lika ödsligt och tomt. Jag letade mig fram till stället, där stallet hade stått, bröt opp några halvbrända golvtilljor och hittade mycket riktigt en duktig havrepåse. Inte räcker den alltför långt till föda i vinter, men om Gud ger hälsan igen och krafterna, så ska' jag full' gräffa opp ett stycke rov- och havreländ ännu i höst här på holmen.

Ann'Maj (*bekymrad*). Gud give så, Gud give så! Men trötta nu inte ut dej med de' myckna talandet! Kanske Gud i sin nåd låter oss ännu behålla dej kvar såsom glädje och hjälp.

Petter. Ske Guds vilja! Nog få vi bereda oss på att stanna här på holmen än en bra tid, ty fienden ligger posterad i kyrkbyn. Då jag närmade mej Lilltorpet strax bredvid, där kyrkan stått, håhå, ja — där syns också bara grus och askhögar numera, så varsna' jag en ryss-soldat, som stod på vakt. Stoj, durack, ropade han åt mej. Jag slängde om skidorna som en blix och rakade ned för kyrkbacken, medan en kula vinade mej om öronen. Men jag slinta' omkull i backsliden och måste ha brutit något revben på mej och stött bröstet, ty jag fick strax blodsmak i munnen och hostade, sedan jag rest mig opp med mina sista krafter, upp flere munnar blod. Sku' inte den där snälla rysspojken kommit fram ur småskogen och hjälpt mej, så hade jag

alls inte orkat hem till er. Men honom ha vi ju aldeles glömt bort vid dörren. (*Alla titta på Alexej.*)

Lill'Maj (*sätter fram en stol*). Sätt sej, herr ryss. Vi hade aldeles tänkt glömma bort er, men va' god och ursäkta! Här blev en tåkon uppståndelse med Petter gubben!

Ann'Maj. Å tack ska ni ha innerligen, som varit så obart beskedlig mot gubbstackarn.

Alexej (*bugande sig*). Blahådarjusj, spasibo, spasibo! (*Vänder förläget mössan mellan sina händer och sätter sig.*)

Petter (*ansträngt*). Jag tycker mej bli allt mera trött. Havresäcken bar rysspojken på sin rygg ända fram. Det finns gott och vänligt folk också bland ryssarna, liksom däm brukar säja, att finnar också äro folk. Kanske kan han bli er till stor hjälp med tiden. Men nu blir jag så obart trött och sömning, så ögonen vilja allt falla ihop.

Ann'Britt (*ömt*). Ja, slumra in nu litet, kära far, så blir ni kanske snart bra igen. Moster ska' sitta bredvid er på sängkanten, medan jag lagar till litet mat åt oss alla och den där beskedliga rysspojken. (*Blickar förstulet på Alexej, som stiger upp och hjälper henne att göra upp eld i spiseln.*) — (*Till Lill'Maj*): Vet du, jag tycker han ser snäll och hygglig ut, bara han inte hade på sig den där stygga grå jackan. Tycker du inte detsamma, syster?

Lill'Maj (*illparigt*). Du har rätt! Jag håller just på att bli kär upp över öronen i honom. Jag har ju nu på halftannat år ej sett annat karlfolk än Petter gubben, som visst är rysligt snäll, men — ändå — så —

Ann'Britt (*förebärande*). Men hur kan du tala så där omänskligt, då gamle far är så sjuk så, och moster ser så innerligt bedrövad ut, där hon sitter på sängkanten och håller honom i handen.

Petter (*vaknar upp ur en orolig slummer*). Jag tyckte ni just sjöng en psalm här inne; den där Kung Karls psalm i bataljen vid Lund, där vi piskade juten med Guds hjälp och körde honom tillbaka över Sundet. Hör du mor, du kan just sjunga en versstump till. Du vet, hon är min älsklingspsalm.

Ann'Maj (*oroligt*). Bara du inte talar i yrseln, käraste Petter. Ro sku' du nu behöva framför allt och stillhet och lugn.

Petter. Ja, ja — du har rätt; jag behöver komma mej i ro. Dagen har varit tung och lång. Men sjung nu ännu en gång för mej, Ann'Maj, och (*kramar hennes hand*) tack för allt! (*Kvinnorna brista ut i gråt.*) Ni ska inte sörja, mina käraste! Gud finns ju kvar, och han hjälper alla bedrövade och övergivna.

Sång N:o 2.

Ann'Maj böjer sig därpå ned över sängen och ropar:
„Petter är död!“ — Alla falla på knä.

PAUS.

Ann'Maj (*reser sig upp, snyftande*). Lugnen er, barn! Gamle far är nu lycklig. Han har dött som en kristen och en svensk soldat och gått in i den eviga glädjen och roligheten, den Gud oss alla också en gång nådeligen give! Låtom oss bedja därom! (*De falla på nytt på knä, även Alexej, som främst korsar sig och mumlar en bön på ryska.*)

TREDJE TABLÅN.

Samma stuga som i förra tablån, men utsirad med maj- och lövblomster.

1 SCENEN.

Lill'Maj — Ann'Maj.

Ann'Maj (*inkommer, bärande ett fång med grönt*). Gud ske lov! Nu är det sommar igen efter den långa och kalla vintern. Det lär nu också blivit lugnare överallt i vårt land. Däm säger, att den ryske överbefälhavaren Galitsin eller Kalitsin, hur nu Alexej kallar honom, ska vara obart beskedlig och bra mot folket och söka avstyra överväld och lindra nöden var han kan. Gamle far (*suckar*) han ligger lugnt och bra på holmen. I dag, då jag igen var till graven, såg jag en grann krans med blommor

och grönt på gravkullen hans. Jag ser på dej, Lill'Maj, att du har lagt dit kransen. Var inte skamsen för det! Det är grant gjort att pryda de käre dödes gravar, och *säkert* tycker Petter gubben om det i sin himmel, därifrån han ofta skådar ned på oss, som ännu vandra här nere i synd och elände. Nog är du en bra flicka, Lill'Maj', fastän du ibland är så fördärvat barnslig. Men Gud har nog sin mening också med dej, och sorgen har du fått känna tidigt nog, stackars barn! Det är väl just därför Gud givit dig ditt tappra humör.

Lill'Maj (*smyckande stugan*). Ja, moster. Jag kan nu inte en gång för alla gå här å' suras och hänga läpp. Jag tar dagen, som den kommer, och är glad att solen skiner i livet och att Gud bor i himlen, en god och snäll fader för oss alla. Ann'Britt hon är tillräckligt allvarsam för oss bägge, å' jag kan alls inte förstå, varför hon ibland är så förskräckligt grubblande och gråtande av sig. Men då kommer alltid Alexej och tröstar henne ett tag, och så blir hon igen så glittrande glad och belåten. Fy vale! Jag tycker inte om tocke där älskande och pjaseri! Det är ju rent av besvärligt att redan skåda på 'et.

Ann'Maj (*hotande henne med fingret*). Vänta bara tills din tid kommer, flickunge! Och den kommer säkert, hur än du nu knycker på nacken och gör dig till, majblomstret mitt!

2 SCENEN.

De förra. Ann'Britt, sedan Alexej.

Lill'Maj (*springer emot och omfamnar systemen*). Då man talar om trollet, så visar det sej. Välkommen, välkommen kär syster min! Hjärtliligaste lyckönskan på födelsedagen! Ser du inte, hur moster och jag ha pyntat och mejat stugan till grann!

Ann'Maj (*omfamnar Ann'Britt*). Gud välsigne dej, barnet mitt! Jag håller av dig, som om jag själv hade burit dig under mitt hjärta. Gud give dig hälsan och glädjen i livet och *samvetsfriden* först och sist, utan vilken det finnes ingen ro och verklig lycka i världen. Men nu måste jag gå ut för att skrapa ihop litet bränsle och sedan också hö åt kuddkräket, som Alexej här om dagen hittade i skogen, stackars kräk, som måtte ha

rymt från ryssläget alldeles som han själv. Båda två ha varit oss till största nytta och skrypelse.

Ann'Britt (*rodnande*). Innerligt tack, kära moster och du, lill syster min (*kysser henne ömt*). Men vad Alexej dröjer länge borta?

Lill'Maj (*härmande henne*). Men vad Alexej dröjer länge borta! (*Alexej inträder i detsamma, klädd i rysk soldatuniform.*) Skäms du inte, som varit borta så rysligt länge i stället för att gratulera Ann'Britt. Hon har redan i flere timmar frågat efter dig och hållit på att sörja ihjäl sig på sin egen födelsedag.

Ann'Britt (*orolig*). Tyst du med ditt pjallrande! Men, Herre Gud, Alexej! — Varför i världen har du sträckt upp dig i den där ohyggliga soldatjackan, som genast kommer en att tänka på allt möjligt elände. Det är som en aning sade mig, att du och vi alla ännu råka i olycka för den där välsignade krigarrocksens skull.

Alexej (*ömt*). För din heders skull och till din födelsedags firande har jag klätt mig i den, min egen älskade duschinka. Inte tycker jag själv heller om den grå schinellen, som påminner mig om många dystra saker och hårda dagar. O, jag minns som i går den dagen, då de togo mig bort från min mor och klädde den på mig med våld där borta på Volgas strand.

Lill'Maj (*deltagande*). Jo, Alexej! jag minns nog dina berättelser; hur du sörjde över din granna, rödprickiga blus och dina mörka lockar, som fältväbeln klippte av med sin långa sax. Oj! Oj! —

Alexej. Salig Petters vadmalsrock, som mor ändrat åt mej, är nu så lappad och sliten, så jag tyckte, att uniformen ändå klädde mig bättre på din födelsedag, golubuschka. Därför. —

Ann'Britt (*avbryter honom med en kyss*). Det var då för min skull, Alexej — och därför — inte mer ett ord om saken. För mig är du alltid vacker och kär, hurudan du än går klädd, i vadmalsrock eller krigarjacka. Sätt dig här bredvid på bänken vid min sida och låt oss vara glada, så länge Gud unnar oss det. (*Alexej sätter sig bredvid henne och tar hennes hand och klappar den.*)

Lill'Maj. Berätta, Alexej, något om krig och äventyr, som jag älskar mest i världen, och om Kung Karl, den största hjälte som finnes.

Ann'Britt (*förebärande*). Hur kan du tala så där dåraktigt, Lill'Maj. Kungen är ju fiende till Alexej och hans folk.

Alexej. Kung Karl måste ju försvara sitt folk och land alldeles som tsar Peter de sina. Men gärna talar jag inte om krigsäventyr, Lill'Maj!

Ann'Britt. Nej, fy vale, Alexej! Krig är en stor Guds straffdom och jag avskyr allt krigsmördande och brännande. Tyst med allt sådant!

Lill'Maj. Visst är krig något fasligt, *men* nog är de' ändå rysligt roligt också att höra dej berätta, hur du måste i sällskap med tusentals kamrater marschera från Ryssland till Finland. Från Viborgs vallar sköto de våra på er, tills tsar Peter kom till er hjälp. Då intogo ni Viborg och hu! så grymma ni voro mot kvinnor och små, oskyldiga barn. Du gjorde väl inte så, Alexej? Din gamla mor hängde ju vid avskedet Guds moders bild kring din hals och bad dig alltid se på henne, när du kände dig vild och grym till sinnes. Icke sant? Du har ju själv berättat det. Men så kommo Kung Karls blå gossar med långa skägg och krutsprängda anleten och förfärligt långa huggvärjor, då fick ni plågas i er tur. De rövade bort edra mjölmattor, ert brännvin, som ni kallar vådka; tänk så lustigt det låter. Och de sköto ihjäl edra hästar och hängde karlarna. Det var ju rysligt elakt gjort av dem. Men varför måste då mänskorna bekriga varandra och plåga och plågas blott?

Ann'Britt. Och du plågar i din tur, syster, Alexej med ditt dumma prat.

Lill'Maj. Och du själv plågas, förstås, mest av att se Alexejs lidande. Nej, nu är jag stygg igen. Förlåt mej, Alexej! Förlåt mej, Ann'Britt! Jag vet inte ibland riktigt, vad som går åt mej — men — jag blir som smårolig, bara jag hör talas om krigsaker och Kung Karl och allt det där.

Alexej (*småleende*). Maljinka borde ha blivit dragon. Då skulle hon snart fått nog av krig och blodsutgjutelse och allt det övriga eländet.

Ann'Britt. Låt det nu vara slut med ert rysliga prat. Sjung du, Alexej, i stället för oss någon av ditt hemlands visor, så vackra och vemodiga på samma gång.

Alexej. Som du vill, golubuschka! (*Tar sin balalajka från väggen.*)

Sång N:o 3.

Lill'Maj. Det låter nog så grant och rörande på samma gång, men inte ett enda ord förstod jag.

Ann'Britt (omt). Men jag förstod dej, Alexej, fastän jag inte heller kan ett ord ryska, lika litet som syster min.

Lill'Maj. Ja, si — med dej talte Alexej ögonspråket, och det förstå nog alla, men de som äro kära i varandra allra bäst, säger moster. (*Ett skott.*) Hjärtandes! Vem sköt? (*Springer förskräckt till fönstret.*)

Ann'Britt (förskräckt). Jag har hela tiden haft onda aningar, att någon olycka skulle hända i dag. Skynda, Alexej, och göm dig här i skåpet. Oj, oj — vad jag är orolig (*vrider sina händer, Alexej gömmer sig.*)

Lill'Maj. Var lugn, syster! Där ser jag fyra karlar komma ut ur småskogen, men ingen har någon gråjacka på sig såsom Alexej, utan blå rockar. (*Glad.*) Hurra! Det är Kung Karls blå gossar.

Ann'Maj (inrusande). Välsigna mej! Här kommer kronans karlar och krigsfolk. Herren vet, vad för en olycka som nu åter stundar!

Lill'Maj (förvånad). Men det är ju vårt eget folk! Inte göra de väl ont åt oss! Vi äro ju själva svenskar.

Ann'Maj (suckande). Ja, Gud vet! Jag har hört många onda och fula berättelser om våra egna svenskar och finnar, sissarna, som folket kallar de där soldaterna, som för resten inte heller torde vara riktiga soldater utan utklädda bönder och löst patrask. Men vad du är dödsblek, Ann'Britt! Jag förstår! — Var är Alexej? (*Ann'Britt pekar på skåpet.*) Det var rätt. Få de våra se en rysk soldatjacka, så är det som att visa en ondsint tjur en röd halsduk.

4 SCENEN.

De förre. Långström och hans 3 sissar i karolinsk uniform.

Långström. God kväll, gott folk! Hälsan med Gud och Kung Karl! Varen inte rädda, små töser! Vi äro svenskar liksom ni och Kung Karls fotdragoner. Vi vilja blott vila oss

här en stund i stugan, sedan vi nu under veckotal fått kampera under någon furas grenar, eller i bästa fall i någon jordkula eller klipphåla. Senast lågo vi i trollberget i Vörå, och där var en rätt bra stenkammare; bara litet fuktigt, men det äro vi inte bortsämnda med. Jag tycker jag känner igen dej, mor. Du är ju gamle soldat Petters hustru? (*Ann'Maj niger.*) Lever han än, den hedersmannen? Jaså, han är död. Nå, Gud signe själen! Han var en bra soldat, trogen sitt land och sin konung. (*Ann'Maj snyftar. Långström klappar henne på axeln.*) Nå, nå, trösta sej, gumma! Den vägen måste vi ju alla vandra förr eller senare. Huvudsaken är att man dör *med heder*. — Se här, den här orttuppen sköt jag nyss alldeles utanför er stuga, då han satt och solade sig i grantoppen. Tag och stek honom nu åt oss till middag!

Ann'Maj. Välsigna mej, att jag ännu fick råka självaste kapten Långström. Kvast-Kajs' har berättat mycket om hans äventyr i Vörå och Orrvajs.

Lill'Maj (slår jublande ihop händerna). Kapten Långström och Kung Karls blå gossar! Nå, det var då riktigt rysligt roligt att få skåda en sådan berömd hjälte.

Långström (överbaskad). Långström, Karl Petter Långström är mitt namn, mig, som jag hoppas, till heder och ingen skam. Men vad tusan är det för en liten käck tös, som så gläder sig, såsom en äkta svensk jänta bör göra, över att få se oss, fattige krigsmän och fosterlandets försvarare?

Lill'Maj (glatt). Det gamla svenska modet
det sitter hos mig kvar.
Det ärvde jag med blodet
utav min farfarsfar!

Långström (förtjust). Nå tag mej skock attan tunnor tusan svedda granater! Det måste ha varit en karlakar! Förbanna mej får jag ej lov att bjuda er allesamman på något *riktigt rart*, som jag nyss tog från en kontryss och som var ämnat för själva furst Galitzins bord, ha ha ha! (*skrattar.*)

Sissarne (skratta). Ha ha ha!

Långström. Ser du här, min tös, denna strut. Kan du gissa, vad hon innehåller, så skänker jag dig henne.

Lill'Maj (skälmskt). Kanske det är vådka! Då vill jag inte ha'na. (*Alla skratta.*)

Långström. Du är inte dum, du, skålmunge! Nej — det är — kaffe!

Lill'Maj (förvånad). Kaffe! Har aldrig hört talas om 'et.

Ann'Maj (förvånad). Nå kära hjärtandes! Kaffe. — Nu minns jag. Då kära far prosten firade sin dotters bröllop på prästgården, voro vi alla församlingsbor och Petter och jag med bjudna, och då fick vi — kaffe! Aldrig trodde jag, att jag mer skulle få se den rariteten. Det är väl förfasligt kostbart?

Långström. Jojo men! Men ser du, gumma! *Intet* är det kostbart och omöjligt att anskaffa av Kung Karls blå gossar. Nu skall jag ge dig till kaffekock min bästa soldat, Luukkoinen. Eld och ved får du bestå oss. Luukkoinen, hjälp gumman att koka kaffet!

Luukkoinen (gör honnör). Ymmärrån, herra katteini! (*hjälp per gumman med tillredelserna*).

Lill'Maj. Det var riktigt snällt, kapten! Men berätta nu litet för oss om Kung Karl och var han vistas nuförtiden.

Långström. Kung Karl, Gud välsigne honom! Det sista jag hörde om honom var, att han rest till de turkar och tattare, sedan Gud straffat oss med nederlaget vid Pultava och kapitulationen vid Perevolotsjna.

Lill'Maj (intresserad). Kommer han då aldrig mer tillbaka? Berätta, berätta, kapten! Ni har säkert sett honom och talat med honom.

Långström (livligt). Serra tri, om jag gjort det! Efter slaget vid Narva klappade han mig här på axeln och sade: „Det var rätt, min hederlige Långström! Han gjorde sin sak brav där borta på högra flygeln och i Pyhäjoggi passet. Hans underrättelser om ryssens ställning voro ganz richtig!“

Lill'Maj (förtjust). Men hur ser han ut, den stora hjälten?

Långström. Hur han ser ut? — Nå, vänta litet! Inte är jag just någon näktergal, men var fågel sjunger efter sin näbb. Jag råka just komma ihåg vår gamla fältvisa. Den skulle jag sjunga för er, om jag blott hade ett instrument att ackompanjera mig med.

Lill'Maj. Ett instrument? Va' är det för slag?

Långström. Jag menar ett speleverk. (*Lill'Maj räcker honom Alexejs balalajka.*) En rysk balalajka. (*Förvånad.*) Vadan kommer den från? Nå, det gör detsamma. Ni ha väl

hittat den i skogen. Nu ska jag dra till med en stump, medan vi vänta på kaffet.

Sång N:o 4.

Lill'Maj (klappar i händerna). Det va' grant, kapten! Det va' fasligt grant. Tocken kung ska svenskarne ha.

Långström (tar henne under haken). Anfäktade mej, flickunge, kan du inte tjusa till och med en gammal knekt, en blå karolin, på gamla dar. Kung Karl har bara ett fel, om det nu ens är ett fel! Han tål intet kvinnfolk. — Nå nå! — Mulna inte till för det. Han fruktar bara för att flickorna ska kollra bort hans karoliner och kanske honom själv med på köpet, och det kan han, hjärta i min talg — ha rätt i. Ett par dylika levandes flickögon som dina, min tös, spela ut en mera mördande eld än Kung August den starkes och tsar Peters alla batterier, då vi gingo över Dvina strömmen eller besegrade ryssarne vid Holovzin. Men nu ska' du tunnor tusan bomber och granater ha dej en silkesduk ur ryssens väska, så sant som jag heter Karl Petter Långström, samt en blank silverdaler med Kung Karls bild uppå. Ers och Punanen, stannen kvar här en stund, medan Luukkoinen och jag rannsaka väskan där ute i båten. Följ du också med, gumma! Kanske hitta vi där en strut till med kaffe! (*De gå, medan karolinerna göra honnör.*)

5 SCENEN.

De förre. Sedan Alexej.

Punanen. Ge on kun puoli hullu, tuo katteini. Tyttöin kanssa laulaa ja huutaa, vaan meille se vaan noituu ja karjuu. Herrat ovat pahan hengen väkeä.

Ers. Tig och baktala inte kapten, utan hjälp mig i stället med kaffekokningen!

Punanen. Piru sua auttakoon, herrain palvelia! Minä olen frii mies — ja kauan jo kyllästynyt herrain tjenestiin. Laitetaanpa me oma punanen kaarti — rihti rööa kaarti ska vi laaka — mörta alla ryssan ä venska herrana!

Ers. Tig på ögonblicket! En soldats första plikt är att lyda sitt befäl, och det är denna lydnad och kaptenens rättvisa klander, som nu marrar i dig.

Punanen. Te vara koirans plikt, inte mensjans. Men sii på tessa vakkra likkona! Vi ska pussa ja raama tem; ta tu pikku piika — ja taa suurempi!

Ers (*skriker*). Halt, karl! (*Punanen rusar på Ann'Britt, som skriker till; Alexej rusar fram ur skåpet.*)

Punanen. Ryssän poika! No, otappas sun saatana! (*Skjuter; skottet träffar Ann'Britt. Alexej rusar på Punanen, som med ett annat skott dödar även denne. — Lill'Maj dånar. — Ers avvöpnar och binder Punanen.*)

6 SCENEN.

*De förre. Långström, Ann'Maj, Luukkoinen
(komma inrusande).*

Långström. Jag hörde två skott. I Herrans namn, båda flickorna skjutna — och en ryss! (*Ryter.*) Ers, vad har hänt?

Ann'Maj (*kastar sig skrikande över flickorna*). Herre Jesus! Bägge döda! (*Lill'Maj vaknar upp ur sin svimning.*) Gud ske lov och pris! Du lever dock, Lill'Maj!

Ers (*gör honnör*). Punanen ville begå övervåld mot flickan här (*pekar på liket*), kapten! En ryss-soldat sprang vid hennes skrik ur skåpet, där han stått gömd och blev jämte flickan skjuten av Punanen.

Långström (*ryter åt Ann'Maj*). Gömmer du ditt lands fiender, fördömda karing? —

Ann'Maj (*på knä*). Nåd, herr kapten! Vi äro oskyldiga, ehuru det inte ser så ut. Rysspojken hade rymt till oss från sitt eget folk. Han hjälpte oss på allt sätt och klädde i dag, då han firade sin trolovning med den döda flickan här, därför sin förra uniform på sig. Av fruktan för er gömde vi honom i skåpet (*brister ut i gråt*).

PAUS.

Långström. Punanen! Du förstår svenska, ehuru du inte vill tala vårt språk. Jag kunde kosta ett skott krut på dig, ehuru ditt usla liv knappast är ens så mycket värt. Men du har dock varit en kamrat till oss, ehuru du tror varken på Gud eller samhället som en äkta karolin bör göra. Du hör till det folket, som helst lönnmördar sina motståndare, som tro att frihet är det samma som självsvåld och att friheten endast är till för dig och dina likar, för att förtrycka alla andra som ej äro dina partigångare. Längre har jag tålt dig, men numera passar du ej bland hederligt folk och Kung Karls karoliner. Luukkoinen och Ers, lösen den hunden och låten honom löpa, men fråntagen honom hans vapen!

Punanen (*ilsket*). Perkeleet!

Luukkoinen (*sparkar ut honom*). Laitappas luitasi pian pois!

7 SCENEN.

De förre (utom Punanen).

Långström (*sorgset*). Här har således skett ett olyckligt misstag. Är det såsom du säger, mor, så kan den fallne ryske gossen snarare betraktas såsom en vän än en fiende. Även bland ryssarne finnes hederligt folk och goda människor, och de äro i allmänhet tappra och trofasta mot sin tsar och sin religion. Därför vilja vi ge den fallne en hederlig krigsmannabegravning, och det är i sanning en stor tjänst av Kung Karls fotdragoner mot en ryss. Se här, goda gumma och du min raska tös. Gud ske lov, att du slapp undan med blotta förskräckelsen! Här har jag på botten av min magra pung två silverdalar, en ryssrubel och några karoliner, sällsynta fåglar i våra tider. Tan dem för edra närmaste behov och låt inte sorgen och bekymret hindra er i arbetet. Pängar plåstra väl inte på sådana sår; dem läker Gud och tiden. Men mänskan måste ju leva, hur svårt hon än känner det ibland, och leva är tåla.

Ann'Maj (*gråtande*). Gud välsigne er, kapten! Det klappar ändå ett beskedligt hjärta under er blå rock!

Lill'Maj (*snyftande*). Aldrig skola vi glömma er, kapten, utan bedja för er och Kung Karl och för fosterlandet, varhelst ni än lever eller dör.

RIDÅN FALLER.

FJÄRDE TABLÅN.

Samma gårdsplan utanför Skrifvoars' hemman som i första tablån.

I SCENEN.

Svedi Johannes och Stina Kajs' hänga upp kransar och blomstergirlander.

Stina Kajs'. Är de' sant, Johannes, att din släkting, Stor-Skytt Matt lär ha oförmodat kommit hem från Sverige? Vi här hemma ha hållit för, att han dött för länge sedan.

Johannes. Nog är de' sant alltid! Å det va' minnsann en rolig historie med Matt!

Stina Kajs'. Den kan du just tala om med detsamma vi binda opp kransarna, så går tiden skrypare.

Johannes. Ger du mej en puss då, lill'Stina Kajs' så ska' ja' berätta den, annars inte.

Stina Kajs'. Pyttsann! Inga pussar får du, ty det passar sej inte. Men nu kan du ju ändå berätta för det!

Johannes. Pussen — eller är jag tyst som muren.

Stina Kajs'. Ja, då måste väl saken lämnas oberättad. Men hör du! Är det då en *verkligt* rolig historie.

Johannes. Ja, en riktigt *obart* rolig! Men får jag eller får jag inte?

Stina Kajs'. Jag vet inte, vad jag ska' svara på tockna där dumheter.

Johannes. Det vill säja, du vill och du vill inte. Jo, då måste jag väl *ta* den med tråss (*kysser henne*).

Stina Kajs'. Fy skam att pussas med tråss! Men huru var de' nu med den där berättelsen.

Johannes. Du är en inslipad flickunge, du! Jo, du har väl hört, att far min hade två kusiner, två bröder Skytt på Skyttas hemmansnummer i Kantlax. Den längre och bussigare brodern kalla di Stor-Skytt och bror hans Lill-Skytt. Båda va' di obart häftiga och våldsamma.

Stina Kajs'. Det tycks ligga i slakten.

Johannes (*hotar med fingret*). Akta dej, så att jag inte rövar en puss till, så att du får si, om jag riktigt brås på slakten. Nå ja! — Juldagsmorgonen reste bröderna till Munsal kyrka. Sen de kommit hem och druckit tillsammans julöl, så råka di i gräl och Stor-Skytt slog bror sin ihjäl.

Stina Kajs'. En tocken Kain till brodermördare!

Johannes. Stor-Skytt tog liksom Kain på rymden och for till skogs. Så kom ryssen i landet, och både domare och nämnd rymde i sin tur undan till Sverige, så ast var de' till någon undersökning i saken. Ingen visste var Stor-Skytt fanns, men di påstå, att vattusvenskarne sett honom vanka omkring i Holmsunds- eller Ratantrakten.

Stina Kajs'. Men nu har han kommit tillbaka, i tron att hela mordsaken är glömd?

Johannes. Antagligen. Under tiden som vi svenska finländare vistades hos vattusvenskarne på andra sidan, flydde många finnar från Härmä och Lappo hit och togo våra gårdar och gods i besittning.

Stina Kajs'. Det tränger du inte berätta för mej, för far min liksom många andra har tvungits processa hemmanet sitt tillbaks av en Härmä-finn inför den där kongliga förliknings kumsjon, di kallar 'na.

Johannes. Som sagt va'! På Skyttas hemman bosatte sig nu en Lappo-finn med käringen sin. Folket var led finnarne och skrämde dem alltid med: „Vänta ni, bara Stor-Skytt kommer hem från Sverige, så nog får ni skjutsen“!

Stina Kajs'. Men du sa' ju, att folket trodde honom vara död.

Johannes. Så trodde di, men sir du, folket lät finnarne tro, att han levde. Å finnherrskapet va rädda för honom som barn för busen, ty han var beryktad som en svåra våldsam karl!

Stina Kajs'. Alldeles som släktingen hans, som sagt va'!

Johannes. Jag sir, att du nödvändigt ska' ha dej en puss till, å de' ska du, ta mej sjutton, också få. (*Kysser henne våldsamt flere gånger.*)

Stina Kajs'. Om du inte är som folk, så springer jag från hela gästabudsgården. Men hur gick det sen?

Johannes. En vacker septemberafton satt finngubben vid långbordet och åt nyrågsgröten, medan käringen hans grädda bröd i ugnen. Va' i all värden ha skatorna så roligt för i dag, då

di skratta så obart i grantoppen på gården? sporde käringen å gubben.

Stina Kajs'. Tror du på skrock, Johannes?

Johannes. Jo, ungefär lika mycket som på flickornas kärlek och låtsade stolthet. Skatan drar väder av brödet, som du gräddar, och därför skrattar han, mor, sa' gubben. — Nej, men tänk, om den där busen vår sku' komma hem från Sverige, sa' käringen och börja' skaka i kjolarna. Å skröp, sa' gubben.

Stina Kajs'. Det låter ju riktigt underligt. Skynda dej å' berätta vidare, ty snart kommer brudfolket.

Johannes. Får jag då *godvilligt* av dej en puss?

Stina Kajs'. Du *måste* väl få, ty annars tar du den ändå. Men en, hör du, Johannes, bara en, en enda. — Fy skäms, så många du ren tagit. — (*Torkar sej om munnen.*) Men fortsätt nu med berättelsen!

Johannes. Ett tu tri, så small ett skott. Piff, paff, puff. (*Slår ihop händerna.*)

Stina Kajs' (kokett). Jissus, så du skrämmer folk!

Johannes. Hjärtandes! — Nå väl! Skatan damp ned från grantoppen. I detsamma stiger en stovvuxen karl i genom dörren. Utan att säja ett ord går han till bordet och hänger sin sälabössa på knaggen ovanför bordet på sin gamla plats.

Stina Kajs'. Tänk, va' finnarna blevo förbluffade!

Johannes. Ja, tänk! Så tog han finngubben i kragen och raka' ut honom genom fönstret, och käringen fick samma skjuts genom dörren. Di knös int' Guds skapade grand, utan stego opp, skrapade bort lite mullen av byx- och kjolfällarna; gubben bockade och käringen neg och sa' *hyvästil!*

Stina Kajs'. De' ska väl betyda: ajöss, ajöss!

Johannes. På den vägen blev finnfolket, och ingen har vidare hört knäpp eller kny av dem. Stor-Skytt han sitter på hemmanet sitt, och Gud tröste den, som vågar ens hosta åt honom.

Stina Kajs'. Aldrig i världen glömmar jag den här roliga historien.

Johannes. Inte jag heller och därför ska den repeteras, som pastorn sa' i skriftskolan. (*Kysser henne ånyo.*)

Stina Kajs'. Men hör opp då en gång med ditt eviga pussande! Där kommer ju pastorn och Skrifvars husbond'!

2 SCENEN.

De förre. Pastorn och Finn-Jukka.

Finn-Jukka. Tiika påå, tiika påå, vasså koo, herra pastori! Ko afton, ko afton! Te fara mycki varmt her oote å vi fåå snart matena, omenoita ja silakoita!

Pastorn (torkar sig om pannan med näsduken). Tack, tack min hederliga Jukka! Puh! Det blev allt bra varmt att promenera hit allt från Munsal prästgård i sommarvärmen. Här käns det svalt och skönt. (*Sätter sig och hälsar på Johannes och Stina Kajs'.*) Ni har ju mojat riktigt grant till bröllopet. (*Johannes bockar och Stina Kajs' niger.*)

Jukka. Te fara mycke peseelitt av herra pastori, kåma hit ti jessbåti.

Pastorn (klappar honom på axeln). Du har varit mycket beskedligare, kåra Jukka, som tagit dig an den fader- och moderlösa flickan, Lill'Maj från Sandön, först såsom tjänsteflicka och sedan som fosterdotter och nu sist som svärdotter på Skrifvars. Hemmanet har du arbetat upp ur ödesmål under ofredsåren. Gamla Ann'Maj, som dog för några år tillbaka efter den bedrövlige händelsen med Lill'Majs syster och hennes ryske brudgum, hade också ett hem hos dig, tills hon dog för ej länge sedan. Gud lönar och välsignar alltid en god gärning, Jukka!

Jukka (brydd). Nåh, nåh, herra pastori. — Hejmane fara pikku Majas entå!

Pastorn. Visserligen, visserligen, eftersom, så vitt man vet, alla hennes anhöriga dött i Sverige på flykten. Men åtkomsten skulle ändå kostat flickan både tid och pengar och en lång process. Nu gick det ju galant på det här viset, sedan ditt enda barn, unge Erkki, och Lill'Maj lärt sig under tiden hålla av varandra, och själv är du ju gift med en svensk Orvajs flicka, fast hon varit död för länge sedan, så att Erkkis modersmål också är svenskan.

Jukka. Jaa, jaa. Erkki tykka mykki om pikku Maja — nåtti likka, mykki nåtti!

Pastorn. Tyst, tyst! Jag håller nog med dej därom, Jukka, men sitt eget beröm ska' mänskan inte få höra, och här kommer hon just nu med hela brudstassen.

3 SCENEN.

*Brudfolket intågar med spelmannen i spetsen, spelande en gammaldags polonäs, och marschera par varv kring scenen.
Allmän hälsning.*

Jukka. Vellkåmin, vellkåmin! Näh, Erkki! inte tu sörja mer mamma såm ja, tå tu nu kaffa tej ejin ny mamma i pikku Maja — haha ha! (*Alla skratta.*)

4 SCENEN.

De förre. Dräng-Jonas i trasig dräkt haltar fram på sitt träben, spelande fiol och sjunger:

Sång N:o 5.

Efter sången går Dräng-Jonas omkring och tigger pengar i sin trasiga hatt.

Jukka (*vänligt*). Kootaa, kootaa! I afton e allihåup vellkåmin ti ryllope, tikkari å tattari å hunsfåtti å rakkari! Frijst pjuut kuppin, Erkki, ejn syyp! (*Erkki räcker Dräng-Jonas en ölstänka.*)

Jonas (*dricker*). Tack och heder! Jonas soldat är dock inte, fastän en tiggare, varken tattare, hundsvått eller rackare. Nehej! Utan haver jag tjänat med ära och ed Kång Karål, Gud välsigne hans hjälteminne (*tar av sig hatten, alla följa exemplet*). Goder afton, goder afton, gott folk, både kvinna och man! Ödmjukaste tjänare, herr pastor! — Si, jag har varit i Svärjet och lärt mig folklighet och fina fasoner, för si, där kan di det! Här sir ju triffligt ut, minsann, och annacka mej — så fager brua är! Nånå! Det är inte gott att kvinnan är allena, eller hur, herr pastor, vill jag minnas, det står i katkesa. Men jäkeln anfakta! Ursäkta, herr pastor, men di där förbannade knektfasonerna vill inte gå ur en — *inte*, å' jag blir allt liksom lite virriger i huvudet, såsnart jag trampar den kära hemlandsjorden igen. Ty si, jag har varit vida omkring och är beröktad i sju konungariket.

Lill'Maj (*glatt*). Men kära hjärtandes! Är de' inte Dräng-Jonas livslevande?

Jonas. Jojo men sann! Ditåt lutar det, sa' kyrktuppen, föll ned från Nykarleby kyrktorn! Ja ha, det är det, fastän vattusvenskarne kalla mej finn Jonas, men finnfödd har jag aldrig varit och finnfallen blir jag heller aldrig. Men si, i Sverige kallar di oss finländare efter gammalt bruk för finnar, för si, dåm vet inte bättre och vet inte, att finnarne tala ett helt annat språk än vi svenskar. Jaha!

Lill'Maj (*ivrigt*). Men nu får jag väl höra något om farbror Anders och faster och Lill-Janne. Berätta, berätta, kära Jonas! Erik, bjud gubben en sup igen!

Jonas (*dricker och skrapar med foten*). Stor tack, heder och berömmelse! Åäh! Det smaka de', sa Lasse Maja, fick sej sina fem och tjugu på ryggskinnet!

Pastorn (*går fram och hälsar på Jonas*). Välkommen igen till hembygden, min vän! — Låt oss nu höra något om ert eget liv och salig Kung Karl (*alla blotta sina huvuden*), ävensom om brudens släktingar etcetera, etcetera, etcetera!

Jonas (*andäktigt*). Amen! — Ja, si det var så, att sedan vi lämnat småtöserna sovande i bodan, så hade vi andra aldrig mer en glad eller lyckans dag. Motvind hade vi och elakt väder och allehanda motigheter, innan vi kommo över till andra sidan, och i Sverige var folket rädda för oss och löpte undan till skogs, för att inte *finnarne*, som de titulerade oss, skulle trola dem till björnar och varulvar. Jaha, det är så säkert sant som amen i kyrkan! Husbond' hotade oss hårdeligen, att vi ej skulle få yppa åt någon människa, huru vi handlat mot de oskyldiga barnen. Men värdinnan, hon bara gret och ojade sig över deras öde, och sannerligen tror jag inte, att hon därför gick innan årets slut i graven och sover nu gott, på Ratans kyrkogård. Åhåh — ja ja! — (*suckar*). Lill'Janne han fick fältsjukan eller tyfusen, di kallar na', och så följde han mor sin i graven. Den vägen ska vi ju alla vandra! Och från den stunden blev Anders Skrifvars iksom bortblandad och gick och danglade omkring, hemsk och uslig att skåda, och sist försvann han åt Stockholm till. Jag såg honom aldrig mer, men Dalkarls Jutt från Munsal, som hade legat sjuk på hospitalet i Stockholm, hade träffat honom där. Och hade han bekänt sin ogärning för Jutt och bitterligen ångrat

densamma, innan han dog. Den illa gör, han illa far. Håhå ja ja! — (*Torkar sig om pannan.*)

Lill'Maj. Men du själv, Jonas? Hur har det gått för dej i livet och var har du mist ena benet?

Jonas. Ja, si däröver kan jag då med rätta vara stolt. Benet miste jag i gott sällskap och med ingen mer och ingen mindre än Kung Karl själv. Då vägkosten tog slut och svenskarne i Sverige själva hade det knappt om födan, men ändå alltid sparade åt oss ett skedblad mjöl till vår vattvälling, tog jag värkning som soldat vid den stora här, som kungen uppsatte vid Lund för att erövra Norge från jutepacket, som aldrig gjort oss svenskar annat än ont. Juten han lade ständigt krokben för oss och föll oss i ryggen, då ryssen angrep oss framifrån som en karl. Inte var jag just hågad att gå i krig och bli påskjuten och pikad både fram och bak, som de där norrbaggarne ha för sed i sitt förbaskade land, ursäktade, herr pastor, att jag svor litet grand igen! Ja, där i Norget, där finns det då bara gråstensklippor och enrisbuskar. Nöden tvingar hund i band, och så visste jag dessutom, att Kung Karl, Gud välsigne hans hjälte-namn, var en morsker och bestämd herre, som, ifall man inte frivilligt gav sig, helt enkelt tog en till soldat. Och så tyckte jag, att det var lika gott att först som sist gripa till musköt. Som ett huj kommo vi över gränsen, och danskar och tyskar och ryssar och hela världen för resten spände upp öronen på förhand för våra nya hjältebragder. Ja ha, de skulle nog också fått höra av oss, om inte den där Guds förbannade kulan vid Fredrikshall gjort slut på allsamman. (*Suckar.*)

Pastorn. Ja, hur var det med den saken egentligen? Många underliga rykten gå här om Hans Majestäts, salig i åminnelse, beklageliga frånfälle.

Jonas. Jo — jo men! Jag kunde nog berätta ett och varje också därom, men en klok kock spar alltid något till aftonvarden. I samma veva miste jag mitt ena ben, då vi gingo över Svinesund; det svinaktiga namnet förglömmar jag då aldrig. Genast därpå finga vi marschera hem och avtackades utan ett öre i ersättning av de höge herrar, som nu togo emot regementet. Sedan dess har jag trasig och utsvulten letat mig såsom många andra hem igen och sett många onda dagar. Men nu ämnar jag slå mig till ro här i Munsal och binda nät och skötor efter en ny

modell, som jag lärde mig hos norrbaggarne. Si, inga soldater äro de, det kan jag då slå mig i backen på, men duktiga sjömän och fiskare; det är visserligen sant, ty så står det i katkesa!

Lill'Maj. Men Ann'Lovis'? Vad var det av henne?

Jonas (*suckande*). Tala inte om'et! Ann'Lovis' och jag skulle ju bygga hjonelag och det med två tomma händer. Men så rymde hon med en pommersk sergeant, och aldrig såg jag mer varken henne eller hennes äppeltysk. Inte kan jag likväl vara alltför arg på henne för det, inte! Nöden och hungern tvinga mänskan till mycket, som hennes samvete ångrar och ogillar, och värre saker har jag hört berättas om de kvinnfolk, som stannade här hemma under ofreden och sedan freden slöts måste följa med fienden bort till Ryssaland. Håhå — jaja.

Pastorn (*stiger fram; alla resa sig upp*). Käre vänner och församlingsbor! Märken granneligen, vad ni denna dag här sett och hört och av allt vad ni tillförene själve oplevat, hurusom Herren Gud mildeligen och nådeligen frälsar och hjälper de sina ur allsköns nöd och farlighet och bringar allt till ett gott och behagligt slut. Här står nu som ett levande exempel härpå det förr så fattiga, övergivna fader- och moderlösa barnet, flyktingen från Sandön. Här står nu även en annan flykting, den arme halte soldaten, som Gud dock så underbart beskyddat i mången fara och vedermöda och slutligen hjälpt hem igen, där han, vill Gud och ni, go' vänner, aldrig skall sakna sitt dagliga bröd. Ja stor och underlig i sanning är Guds nåd och faderliga omvårdnad om oss, sina fattiga barn, och därför höves det ock oss att alltid och allestädes lova och prisas Hans heliga namn.

PAUS.

Dräng-Jonas. Tusende tacksägelser, herr pastor! Si, det var ett hjärteskott, som ni nyss sköt. Det gick rakt genom oss alla och råkade mål, med förlov sagt. Predika haver dock sin tid och dansa haver sin. Sorgelig kan man ej alltid gå, utan lustelig och man leva må, säger Kung David, vill jag minnas. Och därför vill jag nu här kväda en stump igen till brudparets ära, innan menuetten begynner.

Sång N:o 6.

Jonas tar nu av sig hatten, svingar den och ropar: „Hurra för brudgum och brua! Hurrah, hurrah, hurrah!“ De övriga instämma. Spelmannen spelar upp till menuetten, sekunderad av Dräng-Jonas.

RIDÅN FALLER.

Gånge Rolf.

(Stycket får *icke* uppföras utan tillstånd av författaren (adress: Lektor K. E. Wichmann, Nykarleby), som även ger uppgift över de i pjesen ingående sångerna och melodierna.)

Shu. 19 June 1912 *lehn*

